

De roze toren van Montessori is al bijna een eeuw de bestseller

Laura van Baars

8 maart 2017 in katern 'Samenleving' van Trouw

Montessoribellen vervaardigd door Heutink.

Dankzij de onderwijsvrijheid in Nederland groeide het bedrijf van timmerman Albert Nienhuis uit tot een multinational voor montessori-lesmateriaal.

In een kantoor op een industrieterrein in het Achterhoekse dorp Zelhem staat de tastbare nalatenschap van de Italiaanse onderwijspedagoge Maria Montessori. Het zijn de ongeveer 800 ontwerpen die ze maakte voor lesmateriaal op de basisschool: gouden kralen om mee te rekenen, een roze toren om met tien kubussen het verschil van groot naar klein te leren, schuurpapier schrijffletters, globes en landkaartpuzzels met topografische vlaggetjes. Allemaal uitgevoerd door houtbewerker Nienhuis, die in negentig jaar bijna niets veranderde aan de producten en er hooguit wat ontwerpen aan toevoegde. Allemaal in de geest van Montessori: drie dimensionaal, zintuiglijk en natuurlijk. Sinds de invoering van de onderwijsvrijheid, dit jaar honderd jaar geleden, nam de productie van montessorimaterialen een vlucht. Immers, de overheid betaalde er nu voor.

In een traditionele montessorischool staan zo'n 250 tot 300 typische materialen opgesteld om de kinderen uit te dagen zelfstandig te gaan rekenen, taal oefeningen te doen of zich te verdiepen in geometrie, aardrijkskunde of biologie. De materialen variëren in kosten van ongeveer 30 tot ruim 1000 euro voor een bellenset van een volledige toonladder om het absolute gehoor te trainen.

Duizend gouden kralen

Montessorimateriaal vervaardigd door Heutink. Het gouden materiaal.

Het begon allemaal met een bezoek van Maria Montessori in de jaren twintig aan de eerste Haagse montessorischool. Ze was onder de indruk van de kwaliteit van het telraam, de kubus met 1000 gouden kralen en de bak met geometrische puzzelstukjes op de school. Wie was de timmerman die haar ontwerpen zo minutieus had uitgevoerd? Het bleek een houtbewerker uit de buurt, Albert Nienhuis, die gespecialiseerd was in kleine objecten. Montessori gaf Nienhuis de opdracht meer materialen voor haar te maken en langzamerhand groeide de samenwerking.

Alberts zoon Jan Nienhuis verplaatste de Haagse werkplaats naar Zelhem om dichter bij de houtindustrie te zitten. Terwijl de Nederlandse markt verzadigd raakte (zulke kostbare materialen schaffen scholen nu eenmaal niet eenvoudig aan), breidde hij uit naar Azië, Oost-Europa en Amerika. Twintig jaar geleden werd de fabriek in Sri Lanka geopend. De spilzucht van kleinzoon Nienhuis bracht het bedrijf in de jaren negentig in

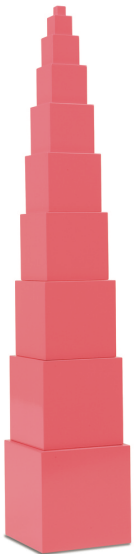
zwaar weer, maar verschillende onderwijsinvesteerders en uiteindelijk educatieve fabrikant Heutink, de huidige eigenaar, hielpen Nienhuis Montessori er weer bovenop.

Vanuit het magazijn in Zelhem gaan dagelijks grote partijen beukenhouten materialen, van Sri Lankaanse fabricage, de wereld over naar montessorischolen. "We moeten bovenop de wereldwijde ontwikkelingen zitten", zegt woordvoerder Chris Willemsen. "In Bulgarije besloten ze om in een gemeente in één keer tien scholen om te vormen tot montessorischolen. Later werden dat er dertig. Dat zijn mooie opdrachten."

Montessorimateriaal vervaardigd door Heutink. De schuurpapieren letters.

Voelen en bewegen

In negentig jaar is er eigenlijk weinig veranderd bij Nienhuis. 'Productinnovatie' is er een precair onderwerp. "Natuurlijk ontwikkelen we wel nieuwe materialen, maar tablets vragen onze klanten bijvoorbeeld niet", zegt Willemsen. "Digitaal lesmateriaal is naar montessorimaatstaven niet zintuiglijk genoeg. Je moet een materiaal kunnen voelen en bewegen. We maken nu wel stempels om op de tablet letters mee af te drukken. Maar de roze toren is nog altijd de bestseller."

Ondanks dat de oude materialen nog altijd onverminderd populair zijn, is het montessorionderwijs de afgelopen eeuw ook wel eens gestruikeld. Willemsen: "Het taalonderwijs met opdrachtkaartjes in houten bakjes voldeed niet meer." ¹

---

¹ Dit betrof door anderen ontworpen hulpmateriaal dat naast het montessorimateriaal gebruikt werd. (F.K.)

"Veel scholen in Nederland haalden slechte resultaten met hun leerlingen en stapten over op 'gewone' onderwijsmethoden van Zwijsen of Meulenhoff. Samen met AVE.IK, specialisten in het montessoriwerkveld, is toen een kast ontwikkeld om met taal weer echt Montessoriaans te kunnen werken. Er wordt nu gewerkt aan een vergelijkbare kast om basisschoolkinderen de Engelse taal te laten verkennen." ²

Renilde Montessori

Een groeimarkt is de laatste jaren ook het peuteronderwijs, waar de montessorimethode steeds populairder wordt. Nienhuis ontwerpt zelf educatief peuterspeelgoed, allemaal in de geest van Montessori.

"We zijn niet de enige montessorifabrikant ter wereld, en hebben misschien niet eens de helft van de wereldmarkt in handen. Maar we hebben wel de rijkste historie", zegt Willemsen. In een zaaltje dat door de medewerkers 'het museum' wordt genoemd, herinnert de eerste roze toren die Albert Nienhuis maakte nog altijd aan die geschiedenis.

Kleindochter Renilde Montessori opende de ruimte ooit, en liet als blijk van genegenheid een mantel en wandelstok van haar grootmoeder achter in Zelhem.

---

² Als ik dit artikel actualiseer in juli 2019 is er ook hulpmateriaal voor rekenen ontwikkeld. En ook de kast met materiaal voor Engels is klaar.(F.K.)